

Gaia is watching

Gaia, de organisatie voor dierenrechten, bestaat dertien jaar. Dertien jaar van activisme. Gerechvaardigd? Ja. Overdreven? Zeker. **Jan Desmet** blikt in een open brief aan Michel Vandebosch terug. „Een kegelclub als Gaia heeft recht van bestaan, maar het is tijd voor een metamorfose.”

1985 was voor ons beiden een plechtig jaar. Ik hield in Beringen een satirische éénmansbetoging opdat melkkoeien mooiere oorbellen zouden krijgen. Het paste in mijn 'naturalienkabaret' *Over Belgische en andere Onbestaande Beesten*. In die tijd hingen koeien al vol plastic oormerken, gele ondingen die mij noopten op te komen voor een artistieker oor-ornament. De zaal keek zich onnozel en later wist ik waarom: het discours waarvoor Gaia stond, woedde al buiten België, maar was in tegenstelling tot Nederland nog niet in de Vlaamse huiskamers doorgedrongen.

Maar lang wachten hoefde niet meer: u zat met een ei. In datzelfde 1985 kreeg u van Boudewijn I een doelwit cadeau: chimpansees-zonder-papieren in het vrachtruim van zijn vliegtuig. *De Morgen* en *Knack* hingen het aan de grote klok en meteen daarna stond u onder het vaandel van de International Primate Protection League in de krant. De gardist van het Belgische dierenwelzijn was opgestaan: u, de VDB van de anti-slayersbond.

De dag van onze eerste grondige ontmoeting, 14 december 1991, had ik 's voormiddags grootvader Gerard begraven. Gerard had gejaagd en gevestigd en met de hondskar gereden. Samen kruiden we garnalen in de branding, bakten paling, drilden pieren en voerden, net als uw grootvader, een hok vol vleeskonijnen. Onder Gerard zijn bewind won ik brons op het Belgisch kampioenschap zeewerpen-gelen voor junioren. Met Gerard verdwenen een taai buitenmens én een overtuigingswereld over wat de mens met dieren mag en kan.

Een paar uur na zijn uitvaart belde u aan met Ann De Greef, de huidige directeur van Gaia. Even zorgde de taart voor kortsluiting — ja, er zaten eieren in, zij het van de kippen in de tuin — waarna het baksel jullie lakmoesproef doorstond. Toen u en Ann rond halftwee 's nachts het pand verlieten, was ik gespannen. Gaia stond in de steigers en ik voelde dat jullie radicaliteit nutteloos veel mensen de gordijnen in zou jagen. Bovendien had Vlaanderen geen traditionele vereniging voor Dierenbescherming zoals dat in Nederland wél het geval was. En dus kreeg de Belgische diergaarde met Gaia een zweep-partij zonder dat er een brede, landelijk opererende dierenorganisatie naast stond. Het schokeffect was navenant.

U koos onmiddellijk voor de strijd. De eerste actie onder het motto 'vandaag geen bloedbad in Aalst' was de bezetting van een kippenslachterij. De trein was vertrokken, de media aan boord. Velen vonden uw acties moedig en sympathiek, maar er zijn onnodige risico's genomen, van klappen zonder erg tot steekwapens die nipt door uw militanten werden vermeden, een rijkswachter met een gebroken heup en een incognito filmmer die net niet is doodgeslagen inclusief.

Uw hoogtepunt als activist was Waregem Koerse 1994. Met een

paardentrailer ongemerkt tot vlak voor de ingang van de renbaan rijden, klep open, rouwkapel uitvouwen en ongrijpbaar bovenop de kap met de trompet de Last Post blazen. Grandioos. Maar het mag ook gezegd dat de hoogbejaarde baron Casier, chef van de Koerse, een even groots nummer opvoerde door u als een gentleman uit te nodigen om een deal te sluiten. Maar tijdens diezelfde Koerse in 1994 schoten uw handlangers onnodig vuurpijlen af vanachter de bosjes. De fotograaf die mij vergezelde zag hoe de renpaarden daarvan schrokken. U was verbijsterd dat te horen en wilde mij absoluut niet geloven.

Enkele dagen daarvoor, tijdens een varkenskoers te Jabbeke, ben ik op de openbare weg in het geniep geschaduwd én gefilmd door een van uw undercovermilitanten. Ik kreeg het in de smiezen en liep hem klem. Tot mijn afgrijzen moest ik vernemen dat ik ook bij de gansrijders van Antwerpen Rechteroever — waar ik was voor een van mijn boeken — in de gaten was gehouden. U hebt toen excuses aangeboden (zijn de filmbeelden gewist?), al heb ik dat staaltje *Gaia Is Watching You* goed onthouden. Als ik lees dat jullie twintig, dertig 'waarnemers' op de winterjaarmarkt van Sint-Lievens-Houtem afsturen, dan ben ik niet geneigd om de privacyvonnissen van de rechtbanken van Brussel en Dinant, in verband met de beruchte beelden op de vee-markten, volledig af te kraken... Vogelbescherming werkt al jaren samen met de politie.

Dat u in 1998 in Anderlecht zelf in elkaar bent geschopt, is spijtig, maar dat had u voor meer dan de helft aan uw eigen temperament te danken. U was te gretig en sleepte anderen in uw overmoed mee. Ik kwam toen vaak, voor een boekenreeks over Belgen en beesten, in contact met koeboeren, vinkeniers, duivenmelkers, veemarktvolk, inrichters van dierenwedstrijden en dergelijke. En overall heerste paranoia over Gaia. 'Sekte' en 'fundamentalisten', de termen klonken alerweg. Voor veearts Karel Van Noppen mag u trouwens een kaarsje blijven branden. Want aan zijn dood én aan de speurders die zijn moordenaars oppakten (afschrikking!) hebt u volgens mij te danken dat u niets fataals is overkomen.

Voor mij dus liever geen Al-Gaia-strijders (sorry, ik kon de flauwe woordspeling niet laten) die zich offeren op het altaar van hun ideaal. Wie kent nog suffragette Emily Davison — zij wierp zich in 1913 onder een koninklijk renpaard — of Jill Phipps die in 1994 werd overreden tijdens een rumoerige betoging tegen dierentransporten? Of Carlo Giuliani, de andersglobalist die tijdens de G8-top van Genua juli 2001 een kogel ving? De dood van die mensen liet vooral sporen na bij hun verwanten. Maar bracht het hun ideaal een millimeter dichterbij?

Ik zie Gaia het liefst als het medicijn in een genezingsproces waarbij de mens zijn dominante verhouding met andere dieren moet leren afbouwen. Uitdagen en op de spits

Gaia-voorman Michel Vandebosch tussen twee actievoerders. „Hij is het soort mens dat Gaia zal orchestreren tot...”

IK HEB NOOIT
GETWIJFELD AAN
DE OPRECHTHEID
VAN MICHEL
VANDENBOSCH,
MAAR HIJ MOET
ZICH GEEN
MESSIAANSE
ALLURES
AANMETEN

drijven zal de zaak zelden structureel versneld verbeteren, educatie en wetsvoorstellen hebben een hogere prioriteit. Ik heb nog de laatste rattenschieting van Zaffelare meegemaakt, ze is in 1986 zonder Gaia-invasie afgeschaft. De markten voor levend vee zullen vanzelf uitsterven — ze zitten sinds 1960 in hun terminale fase — en de zoo's zullen zich tot dierenrefugia met grotere buitenruimtes en bassins ombouwen (u geeft dat in uw laatste boek ook toe).

Maar zulke omwentelingen vragen decennia, zo niet eeuwen. Geesten moeten herbronnen, sommige beroepen herscholen, politici hun kans ruiken. Alternatieven

moeten worden uitgetest en nieuwe generaties geboren. En dan nog zijn het vaak technische innovaties die het een en het ander versnellen. Denk aan het verdwijnen van de mijnpaarden en de trekhonden, of het labeur dat door miljoenen ligger-, boeren- en koetspaarden gebeurde.

Niet dat ik al uw straattoneel afkeur, maar het leek alleen te vaak op misplaatste hemelbestorming. En het was vaak té categorisch, te zwart-wit. Zo was het onnodig om alle veehandelaars als dierenbeul te stigmatiseren. Ik ken ze ook, die Charels met hun kletsstokjes. Vaak zijn het folkloristische sloebers, even vaak gehaaid dertigers die inderdaad — binnen het blikveld van mezenbollen kopende stedelingen — door hun beroepsgewoontes moreel zijn afgebot. Hier passen geen prestigeproessen tegen individuen, maar jaren van bijscholing, afspraken met beroepsorganisaties (zonder ze op voorhand de berm in te rijden) én een overheid die kordaat is waar het moet.

België telt op dit ogenblik nog tienduizenden Gerards en het zal nog lang duren voor het gros van die geesten qua dierenwelzijn is gesaneerd. Door de provocerende acties van Gaia kregen zulke mensen echter vaak niet de tijd om nog maar te beseffen dat ze 'verkeerd' bezig waren. U zat er meteen bo-

venop! De geviseerden voelden zich in de eerste plaats in hun identiteit bedreigd, vreesden op korte termijn voor hun broodwinning. En katten in het nauw maken rare sprongen.

EMOTIONEEL is Gaia uw kind en oogappel. „Nog altijd slaap ik onrustig in de nacht voor Waregem Koerse, de hemel smekend dat alle paarden het er heelluids van afbrengen”, schrijft u in *De dieren-crisis*. Dan schud ik met het hoofd en durf ik niet te verzinnen waarom.

U bent een vakkundig activist en debater en een geslepen volksmenner. Ik stond sinds de blitzstart van Gaia herhaaldelijk paf van hoe gemakkelijk de media en het publiek in uw opwinding meegingen, meedraaiden in uw afgebakende scenario's van 'de goeden tegen de slechten', alle nuances als in een windtunnel omverblazend. Volks in de buik en intellectueel in de bovenkamer. Maar een origineel filosoof bent u niet, want alles wat u opineert is geleend. Samen met Ann en uw personeel hebt u van Gaia een semi-kmo gemaakt, handelend in ethiek en het brandmerken van dierenleed. U bent het soort mens dat Gaia zal orchestreren tot hij erbij neervalt. Hopelijk breekt het Gaia vroeg of laat niet zuur op. Alle verenigingen met een dominerende